

Hem>Dina rättigheter>Grundläggande rättigheter>Företag och mänskliga rättigheter

Företag och mänskliga rättigheter

Danmark

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

Rätten till rättsligt skydd mot människorättskränkningar slås fast i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Danmarks grundlag (*Danmarks Riges Grundlov*). Det görs ingen skillnad mellan företagsrelaterade människorättskränkningar och andra typer av människorättskränkningar.

Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna

Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna införlivades med dansk rätt genom lag nr 285 av den 29 april 1992. Enligt dansk rättspraxis kan myndigheter åläggas att betala skadestånd för ekonomiska och ideella skador som lidits till följd av överträdelse av Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Enligt dansk rättspraxis rör det sig om en objektiv skyldighet, och de allmänna bestämmelserna i den danska skadeståndslagstiftningen gäller.

Europeiska unionens stadga om de mänskliga rättigheterna

Alla danska myndigheter måste respektera Europeiska unionens stadga om de mänskliga rättigheterna när de genomför EU-rätten. De danska domstolarna måste också ge den tillgång till domstolsprövning som krävs för att säkerställa att rättigheter verkligen skyddas på de områden som omfattas av EU-rätten. Detta inbegriper Europeiska unionens stadga om de mänskliga rättigheterna.

Danmarks Riges Grundlov

I kapitlet VII och VIII i grundloven räknas ett antal friheter och mänskliga rättigheter upp. De personliga friheterna rör skyddet av den personliga friheten (§ 71), hemmet och den personliga integriteten (§ 72), äganderätten (§ 73) samt religionsfriheten och rätten att inte utsättas för diskriminering (§ 67, § 68 och § 70). Den politiska friheten rör yttrandefrihet (§ 77), föreningsfrihet (§ 78), och mötesfrihet (§ 79). Grundloven innehåller också rätt till fri och lika tillgång till att bedriva ekonomisk verksamhet (§ 74), rätt till offentligt stöd (§ 75), och rätt till gratis grundskoleutbildning och fritt skolval (§ 76).

I § 73 i grundloven anges en rättslig grund för rätten till full ersättning för expropriering, som betalas ut i förhållande till den ekonomiska skada som lidits till följd av exproprieringen.

2. Har ni särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler vid miljöbrott och grov arbetsexploatering?

Det finns inga särskilda regler för grova människorättskränkningar, varken på nationell eller internationell nivå. Proportionalitetsprincipen har dock betydelse vid bedömningen av människorättskränkningar, inklusive av hur grov en kränkning bedöms vara. Rätten till rättsligt skydd mot människorättskränkningar slås fast i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Danmarks Riges Grundlov.

3. Jag har utsatts för en människorättskränkning av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

I princip kan alla privatpersoner i Danmark väcka talan vid de nationella domstolarna. Detta gäller både EU-medborgare och personer som inte är EU-medborgare. Mer information om vägledning om du vill väcka talan vid domstol finns på <http://www.domstol.dk/>.

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut för mänskliga rättigheter stödja offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Kan dessa organ utreda mitt ärende om jag inte är EU-medborgare eller inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) i ert land som kan utreda mitt ärende? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Danmarks institut för mänskliga rättigheter (*Institut for Menneskerettigheder*) har som mål att främja och skydda mänskliga rättigheter och ger bland annat råd till folketingsrådet, den danska regeringen, andra myndigheter och privata intressenter om mänskliga rättigheter och hanterar information om mänskliga rättigheter. Institut for Menneskerettigheder kan även hjälpa personer som utsatts för diskriminering att få sina klagomål handlagda, med vederbörlig hänsyn till rättigheterna för offren, föreningar, organisationer och andra juridiska personer.

Folketingets Ombudsmand hanterar i princip endast klagomål mot den offentliga förvaltningen.

I Danmark finns flera mekanismer för att handlägga ärenden som rör företagsrelaterade människorättskränkningar. Sådana ärenden handläggs bland annat av de danska domstolarna, Arbejdsretten, Arbejdsskadestyrelsen, Ligebehandlingsnævnet och Mægling- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (MKI). På arbetsmarknaden ingår parterna ibland hemliga förlikningsavtal i ärenden som kan ha relevans för mänskliga rättigheter.

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamhet? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land? Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

Enligt dansk lag är europeiska transnationella företag inte skyldiga att införa klagomålsmekanismer eller medlingstjänster för kränkningar till följd av affärsverksamhet.

Danmark har genom lag inrättat Mægling- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (MKI). Detta medlingsinstitut arbetar för att skapa ett ramverk för medling, dialog och konfliktlösning.

MKI är Danmarks nationella OECD-kontaktpunkt och har till uppgift att behandla klagomål om potentiellt oansvarigt beteende, bland annat av danska företag i Danmark och utomlands, t.ex. genom ett företags affärsrelationer, och erbjuda medling mellan den skadelidande parten och den part som klagomålet riktas mot. MKI behandlar klagomål och kan erbjuda medling i ärenden som rör överträdelse av OECD:s riktlinjer för multinationella företag, inklusive ärenden som rör mänskliga rättigheter, arbetstagares rättigheter, internationella miljönormer och korruption.

MKI publicerar varje år en rapport om sitt arbete, inklusive klagomål som det har behandlat och eventuella medlingsförfaranden. Vid prövningen av ett klagomål kan MKI även göra offentliga uttalanden, t.ex. kritisera ett företags beteende.

MKI är en oberoende institution som har mandat att pröva ärenden på eget initiativ, men utövar inte tillsyn över danska företags verksamhet.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen? Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

Personer som utsatts för företagsrelaterade människorättskränkningar har inte särskilda rättigheter (se fråga 1). Det finns två typer av statligt finansierad rättshjälp i Danmark: *fri proces* (fri rättegång) och *offentlig retshjælp* (offentlig rättshjälp). Man behöver inte vara dansk medborgare eller EU-medborgare för att få rättshjälp.

Fri rättegång

Om sökandens ansökan om fri rättegång beviljas står staten för alla sökandens kostnader. Ett av villkoren för fri rättegång är att sökandens inkomst inte överstiger den inkomstgräns som fastställts i § 325.3–5 i den danska civilprocesslagen (*retsplejeloven*), och att sökanden inte har någon rättshjälpsförsäkring eller annan försäkring som täcker rättegångskostnaderna. Inkomstgränsen höjs varje år, se § 328.2 i retsplejeloven. År 2019 får inkomsten för en sökande inte överstiga 329 000 danska kronor. Om sökandena är ett par får parets totala inkomst inte överstiga 418 000 danska kronor.

Ett annat villkor är att sökanden i princip måste anses ha skälig grund för att driva målet, se § 328.2 retsplejeloven.

I § 327 i retsplejeloven förtecknas emellertid ett antal särskilda typer av ärenden där sökanden inte behöver ha goda grunder för att driva målet. I sådana ärenden måste fri rättegång beviljas varje gång som en sökande uppfyller de ekonomiska villkoren i § 325. Det innebär emellertid inte nödvändigtvis att sökandens talan kommer att vinna bifall, se § 327.4.

Offentlig rättshjälp

Rättshjälp beviljas i tre steg, se § 323 i retsplejeloven, bekendtgørelse nr 1503 av den 18 december 2019 om offentlig rättshjälp av advokat. Alla har rätt till grundläggande (och gratis) muntlig rådgivning i rättsliga frågor som är viktiga i en tvist, och om de praktiska och ekonomiska alternativ som finns att driva ett mål (steg 1).

Personer som uppfyller de ekonomiska villkoren för fri rättegång har även rätt till viss gratis rättshjälp i form av råd och utarbetandet av skriftliga förfrågningar, inklusive ansökningar om fri rättegång osv. (steg 2). Om det finns förutsättningar att lösa en tvist genom förlikning med hjälp av bistånd från en advokat, har den berörda personen också rätt till viss gratis rättshjälp från en advokat (steg 3).

År 2019 var avgiften för rättshjälp från en advokat i steg 2 lika med 1 040 danska kronor (inklusive mervärdesskatt). Staten står för 75% av detta belopp, medan den rättshjälpsökande betalar resten. Avgiften för rättshjälp från en advokat i steg 3 utgör 2 390 danska kronor (inklusive mervärdesskatt). Staten och den rättshjälpsökande betalar hälften var. Staten betalar dock hela rättshjälpsavgiften i samband med en ansökan om fri rättegång.

I princip kan dock inte stöd sökas från staten för rättshjälp i stegen 2 och 3 om det redan från början är uppenbart att målet inte kan prövas inom beloppsgränserna (1 040 danska kronor respektive 2 390 danska kronor). Statligt stöd för rättshjälp i stegen 2 och 3 inbegriper dessutom endast avgifter som inte omfattas av en rättshjälpsförsäkring eller någon annan typ av försäkring.

Senaste uppdatering: 28/12/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.